

ชื่อวิทยานิพนธ์ ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาล
ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ในจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน นางสาวพจนา วิภามาศ
สาขาวิชา การพยาบาลผู้ใหญ่
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ที่ประสบในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา และจากสถานการณ์ที่กำหนด เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาล ในจังหวัดสงขลา ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวน 110 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบเก็บข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ จากสถานการณ์ที่กำหนด และในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย โดยใช้โปรแกรม SPSS/FW และวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ ที่พยาบาลประสบในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกรายเคยเผชิญสถานการณ์ที่เป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดร้อยละ 42.73 เคยเผชิญนานๆครั้ง และเมื่อเผชิญสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากจะทำให้กลุ่มตัวอย่างทุกรายเกิดความรู้สึกคับข้องใจ/เครียด/กังวลแล้ว ยังเกิดผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ($M=5.37$, $SD=2.35$) มากกว่าผลกระทบด้านอื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 เผชิญสถานการณ์ที่เป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม โดยพยายามหาเหตุผลที่ทำให้ตนเองสบายใจ พุดคุยระบายกับบุคคลที่ไว้วางใจ ปรีक्षाผู้อื่นเพื่อแก้ไข ปัญหา ปลง/ทำใจให้ยอมรับเหตุการณ์นั้น และทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52.73 เคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมนานๆครั้ง และมีกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งปฏิบัติไม่ครบทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากสถานการณ์ที่กำหนด 5 สถานการณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเผชิญทุกสถานการณ์นานๆครั้ง และเมื่อเผชิญสถานการณ์ดังกล่าวกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกอึดอัดใจ/คับข้องใจ/ลำบากใจ มีคะแนนเฉลี่ย 5.88-7.98 (มาตราวัดแบบตัวเลข 0-10) สำหรับลักษณะประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 ระบุจากสถานการณ์

ต่างๆมีดังนี้ **สถานการณ์ที่ 1:** เมื่อพยาบาลอยากปฏิเสธการดูแลผู้ป่วยเอดส์ ระบุประเด็น “ไม่
อยากดูแลแต่ด้วยหน้าที่ทำให้ปฏิเสธไม่ได้” (ร้อยละ 71.82) **สถานการณ์ที่ 2:** จะบอกความจริงแก่
ผู้ป่วยอย่างไร? ระบุประเด็น “ควรบอกความจริงตามสิทธิของผู้ป่วยหรือควรนิ่งเฉยจึงจะเกิดผลดี”
(ร้อยละ 61.82) **สถานการณ์ที่ 3:** เมื่อญาติผู้ป่วยต้องการให้ยืดชีวิต ระบุประเด็น “อีดีอัดใจที่ต้อง
อยู่ตรงกลางระหว่างญาติกับแพทย์” (ร้อยละ 62.72) **สถานการณ์ที่ 4:** เมื่อถูกถามถึงความลับของ
ผู้ป่วย ระบุประเด็น “จะปกปิดความลับของผู้ป่วยหรือจะบอกให้คู่สมรสทราบเพื่อป้องกันอันตราย”
(ร้อยละ 90.91) และ**สถานการณ์ที่ 5:** เขาแตกต่างจากคนไข้รายอื่นตรงไหน? ระบุประเด็น “อีดีอัดใจ/
ลำบากใจที่ต้องทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่เลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วย” (ร้อยละ 59.09)

เมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ที่กำหนด พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้การตัดสินใจ 3 รูปแบบหลักคือ
(1) รูปแบบที่เน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (2) รูปแบบที่เน้นแพทย์เป็นศูนย์กลาง และ (3) รูปแบบที่เน้น
กฎเกณฑ์ของหน่วยงานเป็นศูนย์กลาง โดยพบว่าสถานการณ์ที่ 1: เมื่อพยาบาลอยากปฏิเสธการดูแล
ผู้ป่วยเอดส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการตัดสินใจที่เน้นกฎเกณฑ์ของหน่วยงานเป็น
ศูนย์กลาง ส่วนสถานการณ์อื่นๆกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการตัดสินใจที่เน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์
กลาง สำหรับหลักการที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ได้แก่ หลักจริยธรรม จรรยา
บรรณวิชาชีพ สิทธิของผู้ป่วย และกฎหมาย เป็นต้น

ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของ
พยาบาล เมื่อเผชิญประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์

Thesis Title Nurses' Ethical Dilemmas and Ethical Decision Making in Providing
 Care for HIV/AIDS Patients in Songkhla Province

Author Miss Potchana Wipamat

Major Program Adult Nursing

Academic Year 2001

Abstract

This descriptive research aimed to study ethical dilemmas and ethical decision making of nurses in providing care for HIV/AIDS patients. The subjects consisted of 110 registered nurses who worked in 2 hospitals of Songkhla province by a simple random sampling. Quantitative and qualitative data were obtained from self-report questionnaires which included the Demographic Data Form, and the Ethical Dilemmas and Ethical Decision Making Questionnaire for Nurses in providing care for HIV/AIDS patients in the previous year and in responding to 5 vignettes. Quantitative data and qualitative data were analyzed by descriptive statistics using SPSS/FW and content analysis respectively.

The findings revealed that all subjects had experiences in encountering ethical dilemmas. The highest number of subjects (42.73%) rarely encountered ethical dilemmas. When encountering the ethical dilemmas, all subjects experienced frustration/stress/anxiety, which had a negative impact on job satisfaction. More than 90% of subjects dealt with ethical dilemmas by rationalization to comfort themselves, talking with trusted persons, discussing with others to solve the problems, "plong" (unconditionally accepting) and protecting patients' rights. In addition, 52.73% of subjects rarely participated in ethical decision making and some of them did not use the whole process of ethical decision making.

A majority of subjects rarely encountered ethical dilemmas from each vignette. Mean scores of negative impacts when encountering ethical dilemmas following each vignette were 5.88-7.98. (0-10 numeric scale). Ethical dilemmas which more than 50% of subjects identified for each vignette included: *"Not willing to care, but cannot refuse due to duty"* (71.82%) in vignette 1: When the nurse wants to refuse care for AIDS

patients; *"Telling the truth or telling nothing?"* (61.82%) in vignette 2: How to tell the truth to the patient?; *"Frustration to be in between patient's family and physician"* (62.72%) in vignette 3: When the patient's family wants to prolong the patient's life; *"Maintaining patient's confidentiality or disclosing to patient's spouse for warning?"* (90.91%) in vignette 4: When asked to disclose the patient's confidential information and *"Frustration to work with colleagues who discriminate against the patient"* (59.09%) in vignette 5: Is the patient different from other patients?

Subjects identified 3 models of ethical decision making: (1) patient-centered model, (2) physician-centered model, and (3) bureaucratic-centered model. Majority of subjects identified the patient-centered model for every vignette except vignette 1, in which the bureaucratic-centered model was identified.

The findings of this study can be used to develop nurses' ethical decision making skills when encountering ethical dilemmas in providing care for HIV/AIDS patients.